



Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 25. januarja 2018 *

„Predhodno odločanje – Listina Evropske unije o temeljnih pravicah – Člen 7 – Spoštovanje zasebnega in družinskega življenja – Direktiva 2011/95/EU – Standardi glede pogojev za priznanje statusa begunca ali statusa subsidiarne zaščite – Strah pred preganjanjem zaradi spolne usmerjenosti – Člen 4 – Obravnavanje dejstev in okoliščin – Naročilo izvedenskega mnenja – Psihološki testi“

V zadevi C-473/16,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (upravno in delovno sodišče v Szegedu, Madžarska) z odločbo z dne 8. avgusta 2016, ki je na Sodišče prispela 29. avgusta 2016, v postopku

F

proti

Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi L. Bay Larsen (poročevalec), predsednik senata, J. Malenovský, M. Safjan, D. Šváby in M. Vilaras, sodniki,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodna tajnica: R. Șereș, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 13. julija 2017,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za F T. Fazekas in Z. B. Barcza-Szabó, odvetnika,
- za madžarsko vlado M. Z. Fehér, G. Koós in M. Tátrai, agenti,
- za francosko vlado D. Colas, E. de Moustier in E. Armoët, agenti,
- za nizozemsko vlado M. Gijzen in M. Bulterman, agentki,
- za Evropsko komisijo M. Condou-Durande in A. Tokár, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 5. oktobra 2017

* Jezik postopka: madžarščina.

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 1 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) in člena 4 Direktive 2011/95/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite (UL 2011, L 337, str. 9).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med F, ki je nigerijski državljan, in Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (urad za priseljevanje in državljanstvo, Madžarska) (v nadaljevanju: urad) glede odločbe, s katero je bila zavrnjena prošnja F za azil in ugotovljeno, da ni ovir za njegovo vrnitev.

Pravni okvir

Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin

- 3 Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisana v Rimu 4. novembra 1950, v členu 8(1) določa:

„Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, svojega doma in dopisovanja.“

Pravo Unije

Direktiva 2005/85/ES

- 4 Člen 2(e) Direktive Sveta 2005/85/ES z dne 1. decembra 2005 o minimalnih standardih glede postopkov za priznanje ali odvzem statusa begunca v državah članicah (UL 2005, L 326, str. 13, in popravek v UL 2006, L 236, str. 36) določa:

„V tej direktivi:

[...]

- (e) ‚organ za presojo‘ pomeni kateri koli parasodni ali upravni organ v državi članici, ki je odgovoren za obravnavanje prošenj za azil in je pristojen izdajati odločbe na prvi stopnji, ob upoštevanju Priloge I“.

- 5 Člen 4(1), prvi pododstavek, te direktive določa:

„Države članice za vse postopke imenujejo organ za presojo, ki bo odgovoren za ustrezno obravnavanje prošenj v skladu s to direktivo [...]“.

- 6 Člen 8(2) navedene direktive določa:

„Države članice zagotovijo, da organ za presojo izdaja odločbe v zvezi s prošnjami za azil na podlagi ustreznega obravnavanja. [...]“

7 Člen 13(3) te direktive določa:

„Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da osebni razgovori potekajo v razmerah, ki prosilcem omogočajo, da razloge za svojo prošnjo celovito predstavijo. V ta namen države članice:

- (a) zagotovijo, da je oseba, ki vodi razgovor, ustrezno usposobljena, da kolikor je mogoče upošteva osebne in splošne okoliščine prošnje, vključno s kulturnim poreklom ali ranljivostjo prosilca; [...]“

8 Člen 39(1) in (2) Direktive 2005/85 določa:

„1. Države članice zagotovijo, da ima prosilec za azil pravico do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem zoper:

- (a) odločbo, izdano v zvezi z njegovo prošnjo za azil [...]

[...]

2. Države članice predvidijo roke in druga potrebna pravila za uveljavljanje pravice prosilca do učinkovitega pravnega sredstva v skladu z odstavkom 1.“

Direktiva 2011/95

9 V uvodni izjavi 30 Direktive 2011/95 je navedeno:

„Prav tako je treba uvesti skupni pojem ‚pripadnosti določeni družbeni skupini‘ kot razlog za preganjanje. Pri opredelitvi določene družbene skupine bi bilo treba ustrezno upoštevati vprašanja, povezana s spolom prosilca, vključno z vprašanji spolne identitete in spolne usmerjenosti, ki so lahko povezana z določenimi pravnimi tradicijami in običaji, ki vodijo na primer k pohabljanju spolovil, prisilni sterilizaciji ali prisilnemu splavu, če so ta vprašanja povezana s prosilčevim utemeljenim strahom pred preganjanjem.“

10 Člen 4 te direktive določa:

„1. Države članice lahko naložijo prosilcu dolžnost, da čimprej predloži vse potrebne elemente za utemeljitev prošnje za mednarodno zaščito. Dolžnost države članice je, da v sodelovanju s prosilcem obravnava ustrezne elemente prošnje.

2. Elementi iz odstavka 1 so izjave prosilca in vsa dokumentacija, s katero razpolaga prosilec, glede svoje starosti, porekla, vključno s poreklom ustreznih sorodnikov, identitete, državljanstva(-ev), držav(-e) in kraja(-ev) prejšnjega prebivališča, prejšnjih prošenj za azil, prepotovanih poti, potovalnih dokumentov ter razlogov za prošnjo za mednarodno zaščito.

3. Obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito se izvede v vsakem posameznem primeru posebej in vključuje upoštevanje naslednjega:

- (a) vsa ustrezna dejstva, ki se nanašajo na izvirno državo v času, ko se sprejme odločitev o prošnji, vključno z zakoni in predpisi izvirne države in načinom njihove uporabe;
- (b) ustrezne izjave in dokumentacijo, ki jih predloži prosilec, vključno z informacijami o tem, ali je bil ali bi lahko bil prosilec podvržen preganjanju oziroma mu je bila ali bi mu lahko bila povzročena resna škoda;

- (c) individualni položaj in osebne okoliščine prosilca, vključno z dejavniki, kot so poreklo, spol in starost, za oceno dejstva, ali bi na podlagi prosilčevih osebnih okoliščin dejanja, ki jim je prosilec izpostavljen ali bi jim bil lahko izpostavljen, pomenila preganjanje ali resno škodo;
- (d) ali so imele dejavnosti prosilca od odhoda iz izvorne države izključni ali poglavitni namen ustvarjanja potrebnih pogojev za prošnjo za mednarodno zaščito, z namenom ocene, ali bi bil prosilec ob vrnitvi v to državo zaradi teh dejavnosti izpostavljen preganjanju ali resni škodi;
- (e) ali se od prosilca lahko utemeljeno pričakuje, da bo izkoristil zaščito druge države, kjer lahko uveljavlja državljanstvo.

[...]

5. Kadar države članice uporabljajo načelo, po katerem je dolžan prošnjo za mednarodno zaščito utemeljiti prosilec, in kadar vidiki izjav prosilca niso utemeljeni z dokumentarnimi ali drugimi dokazi, teh vidikov ni treba potrditi, kadar so izpolnjeni naslednji pogoji:

- (a) prosilec se je kar najbolj potrudil za utemeljitev svoje prošnje;
- (b) vsi ustrezni elementi, ki so na voljo prosilcu, so bili predloženi, glede morebitne odsotnosti drugih ustreznih elementov pa je bila podana zadovoljiva razlaga;
- (c) ugotovljeno je, da so prosilčeve izjave skladne in verjetne ter ne nasprotujejo dostopnim specifičnim in splošnim informacijam, povezanim s prosilčevim primerom;
- (d) prosilec je zaprosil za mednarodno zaščito, kakor hitro je bilo to mogoče, razen če lahko prosilec izkaže tehten razlog, zakaj tega ni storil, in
- (e) ugotovljena je bila splošna verodostojnost prosilca.“

11 Člen 10 navedene direktive določa:

„1. Države članice pri ocenjevanju razlogov za preganjanje upoštevajo naslednje elemente:

[...]

(d) skupina šteje za določeno družbeno skupino zlasti v naslednjih primerih:

- kadar je članom te skupine skupna prirojena lastnost ali skupno poreklo, ki je nespremenljivo, ali značilnost ali prepričanje, ki je tako temeljnega pomena za identiteto ali zavedanje, da se osebe ne bi smelo prisiliti, naj se mu odreče, in
- kadar ima skupina v ustrezni državi razločno identiteto, saj jo družba, ki jo obkroža, dojema kot različno.

V odvisnosti od okoliščin v izvorni državi lahko določena družbena skupina zajema skupino, ki temelji na skupni lastnosti spolne usmerjenosti. Spolne usmerjenosti se ne sme razumeti kot nečesa, kar vključuje dejanja, ki po nacionalni zakonodaji držav članic veljajo za kazniva. [...]

[...]

2. Pri ocenjevanju dejstva, ali ima prosilec utemeljen strah pred preganjanjem, ni pomembno, ali prosilec dejansko ima rasne, verske, nacionalne, družbene ali politične značilnosti, ki se preganjajo, pod pogojem, da takšne značilnosti prosilcu pripisuje subjekt preganjanja.“

12 Člen 39(1), prvi pododstavek, te direktive določa:

„Države članice uveljavijo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s členi 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 in 35 do 21. decembra 2013. Komisiji nemudoma sporočijo besedilo navedenih predpisov.“

13 Člen 40, prvi odstavek, Direktive 2011/95 določa:

„Direktiva 2004/83/ES se za države članice, zavezane s to direktivo, razveljavi z učinkom od 21. decembra 2013 [...].“

Direktiva 2013/32/EU

14 Direktiva 2013/32/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o skupnih postopkih za priznanje ali odvzem mednarodne zaščite (UL 2013, L 180, str. 60) v členu 4(1) določa:

„Države članice za vse postopke imenujejo organ za presojo, ki bo odgovoren za ustrezno obravnavanje prošelj v skladu s to direktivo. Države članice zagotovijo, da ima tak organ na voljo ustrezna sredstva, vključno z dovolj usposobljenega osebja, za izvedbo svojih nalog v skladu s to direktivo.“

15 Člen 10(3) te direktive določa:

„Države članice zagotovijo, da organ za presojo izdaja odločbe v zvezi s prošnjami za mednarodno zaščito na podlagi ustreznega obravnavanja. Države članice zato zagotovijo, da:

[...]

(d) ima osebje, ki obravnava prošnje in odloča, možnost, da se po potrebi o posameznih vprašanjih, kot so vprašanja, povezana z zdravjem, kulturo, vero, otroki in spolom, posvetuje s strokovnjaki.“

16 Člen 15(3) navedene direktive določa:

„Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da osebni razgovori potekajo v razmerah, ki prosilcem omogočajo, da razloge za svojo prošnjo celovito predstavijo. V ta namen države članice:

(a) zagotovijo, da je oseba, ki vodi razgovor, usposobljena, da upošteva osebne in splošne okoliščine prošnje, vključno s kulturnim poreklom, spolom, spolno usmerjenostjo, spolno identiteto ali ranljivostjo prosilca;

[...]“

17 Člen 46(1) in (4) te direktive določa:

„1. Države članice zagotovijo, da imajo prosilci pravico do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem zoper:

(a) odločbo, izdano v zvezi z njegovo [njihovo] prošnjo za mednarodno zaščito, vključno z odločbo:
(i) o neutemeljenosti prošnje v zvezi s statusom begunca in/ali subsidiarne zaščite,

[...]

4. Države članice določijo razumne roke in druga potrebna pravila za uveljavljanje pravice prosilca do učinkovitega pravnega sredstva v skladu z odstavkom 1. [...]

[...]“

18 Člen 51(1) Direktive 2013/32 določa:

„Države članice sprejmejo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s členi 1 do 30, členom 31(1), (2) in (6) do (9), členi 32 do 46, členoma 49 in 50 ter Prilogo I do 20. julija 2015. Komisiji nemudoma sporočijo besedilo navedenih predpisov.“

19 Člen 52, prvi odstavek, te direktive določa:

„Države članice uporabljajo zakone in druge predpise iz člena 51(1) za vložene prošnje za mednarodno zaščito in za postopke za odvzem mednarodne zaščite, ki se začnejo po 20. juliju 2015 ali na zgodnejši datum. Prošnje, ki so vložene pred 20. julijem 2015, in postopke za odvzem statusa begunca, ki se začnejo pred navedenim datumom, urejajo zakoni in drugi predpisi, sprejeti v skladu z Direktivo 2005/85/ES.“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

20 F je aprila 2015 pri madžarskih organih vložil prošnjo za azil.

21 V utemeljitev te prošnje je že ob prvem razgovoru navedel, da ga je utemeljeno strah, da ga bodo v izvorni državi preganjali zaradi njegove istospolne usmerjenosti.

22 Urad je z odločbo z dne 1. oktobra 2015 navedeno prošnjo zavrnil. V zvezi s tem je štel, da med izjavami F ni bistvenih protislovij. Kljub temu ga je na podlagi izvedenskega mnenja psihologa razglasil za neverodostojnega. Izvedensko mnenje je zajemalo eksploracijo, raziskavo osebnosti in več testov osebnosti, in sicer sliko človeka v dežju ter Rorschachov in Szondijev test, v njem pa je bilo ugotovljeno, da trditve F v zvezi z njegovo spolno usmerjenostjo ni mogoče potrditi.

23 F je zoper odločbo urada vložil tožbo pri predložitvenem sodišču, v kateri je zlasti trdil, da psihološki testi, ki jih je opravil, hudo kršijo njegove temeljne pravice in ne omogočajo presoje verjetnosti njegove spolne usmerjenosti.

24 Predložitveno sodišče navaja, da tožeča stranka iz postopka v glavni stvari ni uspela konkretno pojasniti, kako so s temi testi kršene temeljne pravice, zagotovljene z Listino. Pojasnjuje tudi, da je izjavila, da ni bila fizično pregledana in da ni bila prisiljena gledati slik ali videov s pornografsko vsebino.

25 Igazságügyi Szakértői és Kutató Intézet (sodnoizvedenski in raziskovalni inštitut, Madžarska) je na podlagi pripravljalnega ukrepa predložitvenega sodišča izdelal izvedensko mnenje, iz katerega izhaja, da metode, ki so bile uporabljene v postopku obravnavanja prošnje za azil, ne kršijo človekovega dostojanstva in da je na splošno z njimi – „ob ustrezni eksploraciji“ – mogoče pridobiti neko predstavo o spolni usmerjenosti osebe ter po potrebi povzročiti pomisleke o utemeljenosti njenih trditev v zvezi s tem. Predložitveno sodišče pojasnjuje, da meni, da je vezano na ugotovitve iz tega poročila.

26 V teh okoliščinah je Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (upravno in delovno sodišče v Szegedu, Madžarska) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

- „1. Ali je treba člen 4 Direktive 2011/95/ES v zvezi s členom 1 Listine razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da se glede lezbijk, gejev, biseksualnih in transspolnih oseb (LGBTI), ki so prosilci za azil, izdelava in oceni takšno, na projekcijskih testih osebnosti temelječe izvedensko mnenje sodnega izvedenca psihološke stroke, pri izdelavi katerega se prosilcu za azil ne zastavijo vprašanja glede njegovih spolnih navad in prosilec za azil tudi ni podvržen fizičnim pregledom?
2. Ali je treba, če izvedenskega mnenja iz prvega vprašanja ni mogoče uporabiti kot dokaz, člen 4 Direktive 2011/95/ES v povezavi s členom 1 Listine razlagati tako, da neodvisno od posamičnih značilnosti strokovne metode ne nacionalni organ ne sodišče sploh nimata možnosti, da s strokovnimi metodami preverita verodostojnost navedb osebe, ki je prošnjo za azil vložila, ker je preganjana zaradi spolne usmerjenosti?“

Vprašanji za predhodno odločanje

Drugo vprašanje

- 27 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem, ki ga je treba preučiti najprej, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4 Direktive 2011/95 razlagati tako, da nasprotuje temu, da organ, ki je odgovoren za obravnavo prošenj za mednarodno zaščito, ali po potrebi sodišče, pri katerem se vloži tožba zoper odločbo tega organa, v okviru presoje dejstev in okoliščin glede zatrjevane spolne usmerjenosti prosilca naroči izvedensko mnenje.
- 28 Treba je poudariti, da se izjave prosilca za mednarodno zaščito o njegovi spolni usmerjenosti ob upoštevanju posebnih okoliščin prošenj za mednarodno zaščito lahko štejejo le za izhodiščno točko pri obravnavanju dejstev in okoliščin, določenem v členu 4 Direktive 2011/95 (glej po analogiji sodbo z dne 2. decembra 2014, A in drugi, od C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, točka 49).
- 29 Iz tega izhaja, da čeprav mora prosilec za mednarodno zaščito opredeliti svojo spolno usmerjenost, ki je element iz njegove osebne sfere, so prošnje za mednarodno zaščito, ki temeljijo na strahu pred preganjanjem zaradi take usmerjenosti – tako kot prošnje, utemeljene z drugimi razlogi za preganjanje – lahko predmet postopka obravnavanja, določenega v členu 4 te direktive (glej po analogiji sodbo z dne 2. decembra 2014, A in drugi, od C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, točka 52).
- 30 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je spolna usmerjenost značilnost, ki lahko utemelji pripadnost prosilca določeni družbeni skupini v smislu člena 2(d) Direktive 2011/95, če družba, ki obkroža skupino oseb, katere člani imajo enako spolno usmerjenost, to skupino dojema kot različno (glej v tem smislu sodbo z dne 7. novembra 2013, X in drugi, od C-199/12 do C-201/12, EU:C:2013:720, točki 46 in 47), kot to sicer potrjuje člen 10(1)(d) te direktive.
- 31 Vendar iz člena 10(2) te direktive izhaja, da kadar države članice ocenjujejo, ali ima prosilec utemeljen strah pred preganjanjem, ni pomembno, ali prosilec dejansko ima družbene značilnosti, ki se preganjajo, pod pogojem, da takšne značilnosti prosilcu pripisuje subjekt preganjanja.
- 32 Zato za odločitev o prošnji za mednarodno zaščito, utemeljeni s strahom pred preganjanjem zaradi spolne usmerjenosti, v okviru obravnavanja dejstev in okoliščin iz člena 4 navedene direktive ni treba vedno presoditi verodostojnosti spolne usmerjenosti prosilca.

- 33 Vendar je treba ugotoviti, da so v členu 4(3) Direktive 2011/95 naštetih elementi, ki jih morajo pristojni organi upoštevati pri posamični obravnavi prošnje za mednarodno zaščito, in da člen 4(5) te direktive določa pogoje, pod katerimi je treba, kadar država članica uporablja načelo, po katerem je dolžan prošnjo za mednarodno zaščito utemeljiti prosilec, šteti, da nekaterih vidikov izjav prosilca ni treba potrditi. Med temi pogoji je zlasti dejstvo, da so prosilčeve izjave skladne in verjetne ter ne nasprotujejo dostopnim specifičnim in splošnim informacijam, povezanim s prosilčevim primerom, ter okoliščina, da je bila ugotovljena splošna verodostojnost prosilca.
- 34 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da te določbe ne omejujejo sredstev, s katerimi lahko razpolagajo ti organi, in zlasti ne izključujejo naročila izvedenskega mnenja v okviru postopka presoje dejstev in okoliščin, da bi natančneje opredelili resnične potrebe prosilca po mednarodni zaščiti.
- 35 Vseeno pa morajo biti načini morebitne uporabe izvedenskega mnenja v tem okviru v skladu z drugimi upoštevanimi določbami prava Unije, zlasti temeljnimi pravicami, zagotovljenimi z Listino, kot je pravica do spoštovanja človekovega dostojanstva iz člena 1 Listine ter pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, zagotovljena s členom 7 Listine (glej v tem smislu sodbo z dne 2. decembra 2014, A in drugi, od C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, točka 53).
- 36 Čeprav se določbe člena 4 Direktive 2011/95 ne glede na razloge za preganjanje, ki so navedeni za utemeljitev teh prošenj, uporabljajo za vse prošnje za mednarodno zaščito, morajo pristojni organi prilagoditi način preizkusa izjav ter listinskih in drugih dokazov glede na značilnosti vsake posamezne skupine prošenj za mednarodno zaščito, ob spoštovanju pravic, zagotovljenih z Listino (glej po analogiji sodbo z dne 2. decembra 2014, A in drugi, od C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, točka 54).
- 37 Ni mogoče izključiti, da se v posebnih okoliščinah presoje izjav prosilca za mednarodno zaščito glede njegove spolne usmerjenosti nekatere oblike izvedenskega mnenja izkažejo za koristne za presojo dejstev in okoliščin ter se lahko izdelajo brez poseganja v temeljne pravice tega prosilca.
- 38 Kot poudarjata francoska in nizozemska vlada, lahko naročilo izvedenskega mnenja zlasti omogoči pridobiti obsežnejše informacije o položaju oseb z določeno spolno usmerjenostjo v tretji državi, iz katere prihaja prosilec.
- 39 Člen 10(3)(d) Direktive 2013/32, ki ga je bilo treba v skladu s členom 51(1) te direktive prenesti do 20. julija 2015, poleg tega posebej določa, da države članice poskrbijo, da ima osebe, ki obravnava prošnje in odloča, možnost, da se po potrebi o posameznih vprašanjih, kot so vprašanja, povezana s spolom, ki v skladu z uvodno izjavo 30 Direktive 2011/95 med drugim zajemajo vprašanja glede spolne identitete in spolne usmerjenosti, posvetuje s strokovnjaki.
- 40 Vendar je treba na eni strani poudariti, da tako iz člena 4(1) in člena 8(2) Direktive 2005/85 kot iz člena 4(1) in člena 10(3) Direktive 2013/32 izhaja, da je organ za presojo odgovoren za ustrezno obravnavanje prošenj, na podlagi katerega bo odločil o njih. Zato morajo presojo dejstev in okoliščin iz člena 4 Direktive 2011/95 pod nadzorom sodišča opraviti ti organi sami (glej v tem smislu sodbo z dne 26. februarja 2015, Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, točka 40).
- 41 Na drugi strani iz člena 4 te direktive izhaja, da mora preizkus prošnje za mednarodno zaščito zajemati posamično obravnavanje te prošnje, ki vključuje upoštevanje vseh ustreznih dejstev, ki se nanašajo na izvirno državo v času, ko se sprejme odločitev o prošnji, ustreznih izjav in dokumentacije, ki jih predloži zadevna oseba, ter njenega individualnega položaja in osebnih okoliščin. Po potrebi mora pristojni organ upoštevati tudi pojasnila, ki jih je navedel v zvezi z neobstojem dokazov, in verodostojnost prosilca na splošno (glej po analogiji sodbi z dne 26. februarja 2015, Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, točka 26, in z dne 9. februarja 2017, M, C-560/14, EU:C:2017:101, točka 36).

- 42 Iz tega sledi, da organ za presojo odločbe ne more utemeljiti zgolj z ugotovitvami iz izvedenskega mnenja in da ta organ ne more, *a fortiori*, biti vezan na te ugotovitve pri presoji izjave prosilca o njegovi spolni usmerjenosti.
- 43 V zvezi z možnostjo sodišča, pri katerem se vloži tožba zoper odločbo organa za presojo o zavrnitvi prošnje za mednarodno zaščito, da naroči izvedensko mnenje, je treba dodati, da člen 39(1) Direktive 2005/85 in člen 46(1) Direktive 2013/32 določata, da ima prosilec pravico do učinkovitega pravnega sredstva zoper to odločbo pred sodiščem, ne da bi posebej omejila pripravljalne ukrepe, ki jih lahko to sodišče odredi.
- 44 V členu 39(2) Direktive 2005/85 in členu 46(4) Direktive 2013/32 je poleg tega pojasnjeno, da morajo države članice določiti pravila, ki so potrebna za uveljavljanje pravice prosilca do učinkovitega pravnega sredstva.
- 45 Čeprav ti določbi ne izključujeta, da sodišče za izvedbo učinkovitega nadzora nad odločbo organa za presojo naroči izvedensko mnenje, še vedno velja, da glede na posebno vlogo, ki jo sodiščem dajeta člen 39 Direktive 2005/85 in člen 46 Direktive 2013/32, na eni strani in glede na preudarke v zvezi s členom 4 Direktive 2011/95, navedene v točki 41 te sodbe, na drugi sodišče, pri katerem je bila vložena tožba, odločitve ne more utemeljiti zgolj z ugotovitvami iz izvedenskega mnenja in ne more, *a fortiori*, biti vezano na presojo izjav prosilca o njegovi spolni usmerjenosti, vsebovano v teh ugotovitvah.
- 46 Glede na navedeno je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4 Direktive 2011/95 razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da organ, ki je odgovoren za obravnavo prošenj za mednarodno zaščito, ali po potrebi sodišče, pri katerem se vloži tožba zoper odločbo tega organa, v okviru presoje dejstev in okoliščin glede zatrjevanje spolne usmerjenosti prosilca odredi izdelavo izvedenskega mnenja, če se to izvedensko mnenje izdela v skladu s temeljnimi pravicami, zagotovljenimi z Listino, če navedena organ in sodišče odločbe ne utemeljita zgolj z ugotovitvami iz izvedenskega mnenja in če ta pri presoji izjav prosilca o njegovi spolni usmerjenosti nista vezana na te ugotovitve.

Prvo vprašanje

- 47 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4 Direktive 2011/95 v povezavi z Listino razlagati tako, da nasprotuje temu, da se za presojo resničnosti zatrjevanje spolne usmerjenosti prosilca za mednarodno zaščito izdela in uporabi izvedensko mnenje psihologa, kot je to iz postopka v glavni stvari, katerega cilj je, da bi se na podlagi projekcijskih testov osebnosti pridobila neka predstava o spolni usmerjenosti tega prosilca.
- 48 Iz odgovora na drugo vprašanje in iz preudarkov, navedenih v točki 35 te sodbe, izhaja, da čeprav člen 4 Direktive 2011/95 ne nasprotuje temu, da organ za presojo ali po potrebi sodišče, pri katerem se vloži tožba zoper odločbo tega organa, v položaju, kot je ta iz postopka v glavni stvari, naroči izvedensko mnenje, mora biti tako izvedensko mnenje izdelano zlasti v skladu s temeljnimi pravicami, zagotovljenimi z Listino.
- 49 Med temeljne pravice, ki so posebej upoštevne v okviru presoje izjav prosilca za mednarodno zaščito o njegovi spolni usmerjenosti, spada zlasti pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, zagotovljena s členom 7 Listine (glej v tem smislu sodbo z dne 2. decembra 2014, A in drugi, od C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, točka 64).
- 50 Zato je treba člen 4 Direktive 2011/95 razlagati v povezavi s členom 7 Listine (glej po analogiji sodbo z dne 21. aprila 2016, Khachab, C-558/14, EU:C:2016:285, točka 28).

- 51 V zvezi s tem je treba poudariti, da organ za presojo izdelavo izvedenskega mnenja psihologa, kot je to iz postopka v glavni stvari, odredi v okviru postopka obravnavanja prošnje za mednarodno zaščito, ki jo je vložila zadevna oseba.
- 52 Iz tega izhaja, da je to izvedensko mnenje izdelano v okoliščinah, v katerih je oseba, ki je pozvana, naj privoli v opravljanje projekcijskega testa osebnosti, v položaju, v katerem je njena prihodnost tesno odvisna od odločitve, ki jo bo ta organ sprejel glede njene prošnje za mednarodno zaščito, in v katerem je lahko morebitna zavrnitev privolitve v opravljanje teh testov pomemben element, na katerega bo navedeni organ oprl svojo odločitev, ali je ta oseba to prošnjo zadostno utemeljila.
- 53 Zato je treba, tudi če je izvedba psiholoških testov, na katerih temelji izvedensko mnenje, kot je to iz postopka v glavni stvari, formalno odvisna od privolitve zadevne osebe, šteti, da ta privolitev ni nujno svobodna, ker je dejansko vsiljena pod pritiskom okoliščin, v katerih so prosilci za mednarodno zaščito (glej po analogiji sodbo z dne 2. decembra 2014, A in drugi, od C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, točka 66).
- 54 V teh okoliščinah, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 43 sklepnih predlogov, izdelava in uporaba izvedenskega mnenja psihologa, kot je to iz postopka v glavni stvari, pomeni poseg v pravico te osebe do spoštovanja njenega zasebnega življenja.
- 55 V skladu s členom 52(1) Listine mora biti kakršno koli omejevanje uresničevanja pravic in svoboščin, ki jih priznava ta listina, predpisano z zakonom in mora spoštovati bistveno vsebino teh pravic. Ob upoštevanju načela sorazmernosti so omejitve pri izvrševanju teh pravic in svoboščin dovoljene samo, če so potrebne in če dejansko ustrezajo ciljem splošnega interesa, ki jih priznava Evropska unija, ali če so potrebne zaradi zaščite pravic in svoboščin drugih.
- 56 Zlasti v zvezi s sorazmernostjo ugotovljenega posega je treba spomniti, da načelo sorazmernosti v skladu z ustaljeno prakso Sodišča zahteva, naj sprejeti akti ne prestopijo meje tega, kar je primerno in potrebno za uresničitev legitimnih ciljev, ki jim sledi zadevna ureditev, pri tem pa povzročene neprijetnosti ne smejo biti čezmerne glede na zastavljene cilje (glej v tem smislu sodbe z dne 10. marca 2005, Tempelman in van Schaijk, C-96/03 in C-97/03, EU:C:2005:145, točka 47; z dne 16. julija 2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, točka 123, in z dne 15. februarja 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, točka 54).
- 57 V teh okoliščinah, čeprav je lahko poseg v zasebno življenje prosilca utemeljen z iskanjem dokazov, ki bodo omogočili presojo njegovih resničnih potreb po mednarodni zaščiti, mora organ za presojo pod nadzorom sodišča presoditi, ali je izvedensko mnenje psihologa, ki ga namerava naročiti ali želi upoštevati, primerno in potrebno za uresničitev tega cilja.
- 58 V zvezi s tem je treba poudariti, da se lahko izvedensko mnenje, kot je to iz postopka v glavni stvari, za ustrezno sprejme le, če temelji na dovolj zanesljivih metodah in načelih glede na standarde, ki so sprejeti v mednarodni strokovni javnosti. Glede tega je treba navesti, da čeprav se Sodišču ni treba izreči o tem vprašanju, ki – kot del presoje dejanskega stanja – spada v pristojnost nacionalnega sodišča, so francoska in nizozemska vlada ter Komisija ostro ugovarjale zanesljivosti takega izvedenskega mnenja.
- 59 Vsekakor se zdi vpliv izvedenskega mnenja, kot je to iz postopka v glavni stvari, na zasebno življenje prosilca pretiran glede na uresničevani cilj, ker resnosti posega v pravico do spoštovanja zasebnega življenja, ki jo ta vpliv pomeni, ni mogoče šteti za sorazmerno s koristjo, ki bi jo ta vpliv eventualno lahko pomenil za presojo dejstev in okoliščin iz člena 4 Direktive 2011/95.
- 60 Prvič, poseg v zasebno življenje prosilca za mednarodno zaščito, ki ga predstavlja izdelava in uporaba izvedenskega mnenja, kot je to iz postopka v glavni stvari, je namreč glede na naravo in namen tega mnenja posebej resen.

- 61 Tako izvedensko mnenje dejansko temelji predvsem na dejstvu, da mora zadevna oseba opraviti več psiholoških testov, katerih namen je opredelitev temeljnega elementa identitete te osebe, ki je v zvezi z njeno osebno sfero, saj se nanaša na intimne vidike življenja te osebe (glej v tem smislu sodbi z dne 7. novembra 2013, X in drugi, od C-199/12 do C-201/12, EU:C:2013:720, točka 46, in z dne 2. decembra 2014, A in drugi, od C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, točki 52 in 69).
- 62 Za presojo resnosti posega, ki ga pomenita izvedba in uporaba izvedenskega mnenja psihologa, kot je to iz postopka v glavni stvari, je treba upoštevati tudi načelo 18 Načel iz Yogyakarte o uporabi mednarodnega prava človekovih pravic za področje spolne usmeritve in spolne identitete, na katero sta se sklicevali francoska in nizozemska vlada ter ki med drugim določa, da nihče ne sme biti prisiljen, da zaradi svoje spolne usmerjenosti ali spolne identitete privoli v kakršen koli psihološki test.
- 63 Iz kombinacije teh elementov je razvidno, da resnost posega v zasebno življenje, ki ga pomenita izvedba in uporaba izvedenskega mnenja, kot je to iz postopka v glavni stvari, presega to, kar je potrebno za presojo izjav prosilca za mednarodno zaščito glede strahu pred preganjanjem zaradi spolne usmerjenosti ali za pridobitev izvedenskega mnenja psihologa, ki bi imelo drugačen namen od ugotovitve spolne usmerjenosti prosilca.
- 64 Drugič, opozoriti je treba, da izvedensko mnenje, kot je to iz postopka v glavni stvari, spada v okvir presoje dejstev in okoliščin iz člena 4 Direktive 2011/95.
- 65 V teh okoliščinah za tako izvedensko mnenje ni mogoče šteti, da je nujno potrebno za potrditev izjav prosilca za mednarodno zaščito glede njegove spolne usmerjenosti, da bi se sprejela odločitev o prošnji za mednarodno zaščito, ki temelji na strahu pred preganjanjem zaradi te usmerjenosti.
- 66 Na eni strani namreč osebni razgovor, ki ga opravi osebje organa za presojo, prispeva k oceni teh izjav, ker člen 13(3)(a) Direktive 2005/85 in člen 15(3)(a) Direktive 2013/32 določata, da države članice zagotovijo, da je oseba, ki vodi razgovor, usposobljena, da upošteva osebne okoliščine prošnje, med katere spada tudi spolna usmerjenost prosilca.
- 67 Na splošno iz člena 4(1) te direktive izhaja, da morajo države članice zagotoviti, da ima organ za presojo za izvedbo svojih nalog na voljo ustrezna sredstva, vključno z dovolj usposobljenega osebja. Iz tega izhaja, da mora biti osebje organa za presojo med drugim ustrezno usposobljeno za obravnavanje prošelj za mednarodno zaščito, ki temeljijo na strahu pred preganjanjem zaradi spolne usmerjenosti.
- 68 Na drugi strani iz člena 4(5) Direktive 2011/95 izhaja, da kadar države članice uporabljajo načelo, po katerem je dolžan prošnjo za mednarodno zaščito utemeljiti prosilec, izjav prosilca glede njegove spolne usmerjenosti, ki niso utemeljene z dokumentarnimi ali drugimi dokazi, ni treba potrditi, kadar so izpolnjeni pogoji iz te določbe, pri čemer se ti pogoji sklicujejo med drugim na skladnost in verjetnost teh izjav ter se nikakor ne nanašajo na izdelavo ali uporabo izvedenskega mnenja.
- 69 Poleg tega tudi ob predpostavki, da lahko na projekcijskih testih osebnosti temelječe izvedensko mnenje, kot je to iz postopka v glavni stvari, prispeva k temu, da se spolna usmerjenost zadevne osebe določi z neko zanesljivostjo, iz navedb predložitvenega sodišča izhaja, da bi se z ugotovitvami iz takega izvedenskega mnenja lahko zgolj pridobila neka predstava o tej spolni usmerjenosti. Zato so te ugotovitve vsekakor približne in imajo le omejeno vrednost za presojo izjav prosilca za mednarodno zaščito, zlasti kadar, kot v zadevi v postopku v glavni stvari, te izjave niso protislovne.
- 70 V teh okoliščinah za odgovor na prvo vprašanje člena 4 Direktive 2011/95 ni treba razlagati tudi v povezavi s členom 1 Listine.

- 71 Iz navedenega izhaja, da je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4 Direktive 2011/95 v povezavi s členom 7 Listine razlagati tako, da nasprotuje temu, da se za presojo resničnosti zatrjevane spolne usmerjenosti prosilca za mednarodno zaščito izdelava in uporabi izvedensko mnenja psihologa, kot je to iz postopka v glavni stvari, katerega namen je, da se na podlagi projekcijskih testov osebnosti pridobi neka predstava o spolni usmerjenosti tega prosilca.

Stroški

- 72 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. Člen 4 Direktive 2011/95/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite je treba razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da organ, ki je odgovoren za obravnavo prošelj za mednarodno zaščito, ali po potrebi sodišče, pri katerem se vloži tožba zoper odločbo tega organa, v okviru presoje dejstev in okoliščin glede zatrjevane spolne usmerjenosti prosilca odredi izdelavo izvedenskega mnenja, če se to izvedensko mnenje izdelava v skladu s temeljnimi pravicami, zagotovljenimi z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah, če navedena organ in sodišče odločbe ne utemeljita zgolj z ugotovitvami iz izvedenskega mnenja in če ta pri presoji izjav prosilca o njegovi spolni usmerjenosti nista vezana na te ugotovitve.
2. Člen 4 Direktive 2011/95 v povezavi s členom 7 Listine o temeljnih pravicah je treba razlagati tako, da nasprotuje temu, da se za presojo resničnosti zatrjevane spolne usmerjenosti prosilca za mednarodno zaščito izdelava in uporabi izvedensko mnenja psihologa, kot je to iz postopka v glavni stvari, katerega namen je, da se na podlagi projekcijskih testov osebnosti pridobi neka predstava o spolni usmerjenosti tega prosilca.

Podpisi